

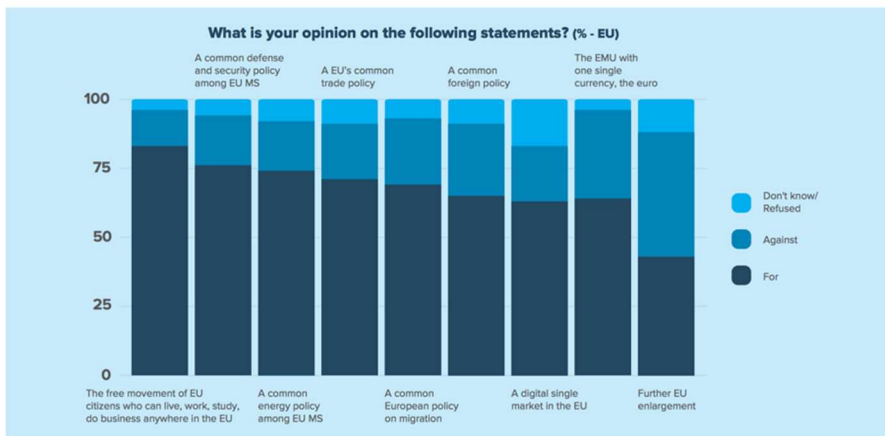
Sumár DIFF GOV City Talk #2

Európa a jej susedia? Aká je budúcnosť európskej politiky susedstva?

Aká je úloha strednej a východnej Európy v iniciatívach zahraničnej politiky EÚ? Je kvalifikovaná väčšina v niektorých oblastiach zahraničnej politiky EÚ potrebná a dosiahnuteľná? Ako ovplyvňujú vonkajšie vzťahy (návrat geopolitiky) a vnútorné (voľby do Európskeho parlamentu) vzťahy EÚ s jej susedmi? Aká je budúcnosť európskej susedskej politiky? Aká je úloha EÚ na západnom Balkáne? Budeme v dohľadnej dobe svedkami rozšírenia EÚ? To boli len niektoré z otázok, ktoré sa diskutovali počas druhého DIFF GOV City Talk. Zaujímavé je, že počas online hlasovania v rámci podujatia sa publikum zhodlo, že sme v súčasnosti svedkami viacrýchlostnej Európy.

Na podujatí sa zišla odborná komunita a kandidáti do Európskeho parlamentu, vďaka čomu bola diskusia interdisciplinárna a zároveň veľmi živá. V úlohe rečníkov sa predstavili: Ján Cingel z GLOBSEC Policy Institute, Miriam Lexmann, kandidátka do Európskeho parlamentu a tiež členka Medzinárodného republikánskeho inštitútu, Matej Navrátil z Univerzity Komenského, Michal Šimečka, kandidát na voľby do EP, Ivan Štefanec, poslanec Európskeho parlamentu a Ondřej Zacha zo Stratpolu. Diskusiu moderovala Zuzana Kovačič Hanzelová, novinárka z Denníka SME.

Diskusia začala debatou o silných aj slabých stránkach zahraničnej politiky EÚ. Na jednej strane vo všeobecnosti občania EÚ podporujú spoločnú zahraničnú politiku EÚ, čo je dobré pre jej zástancov, ktorí hovoria jedným hlasom. Podľa posledných prieskumov verejnej mienky Eurobarometra sú takmer dve tretiny 65% za "spoločnú zahraničnú politiku 28 členských štátov EÚ" a len 25% je proti.

Source: Standard Eurobarometer 90, Autumn 2018

Na druhej strane, zahraničné politiky členských štátov EÚ nie sú konzistentné, vzhľadom na hlboko odlišné záujmy zakorenené v historických skúsenostiach. Podľa panelistov je zahraničná politika EÚ prevažne v teórii a nie v praxi, čo

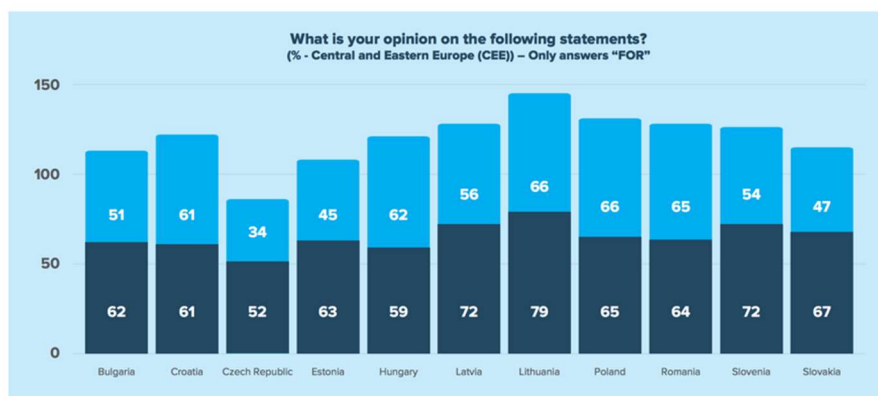
umožňuje ostatným aktérom, ako napríklad Rusku alebo Číne, aby medzi sebou súperili. Panelisti pokračovali, že EÚ nie je schopná hrať silnejšiu úlohu na svetovej scéne (nedávne príklady zo Sýrie, Ukrajiny, alebo v oblasti technológií). Niektorí predstavitelia sa domnievajú, že na to, aby EÚ mohla byť vplyvnejšia, potrebuje silnú vedúcu osobnosť a systémovú zmenu, ktorou je zavedenie kvalifikovanej väčšiny v niektorých oblastiach zahraničnej politiky EÚ.

To by EÚ pomohlo urýchliť rozhodovací proces, čo by viedlo k včasnejším reakciám na globálne výzvy. Ostatní rečníci sa vyjadrili o vyššie uvedených opatreniach opatrnejšie, podľa nich by zavedenie kvalifikovanej väčšiny, namiesto zlepšenia súčasného stavu mohlo viesť k väčšiemu rozdeleniu v EÚ.

Podľa panelistov sa zahraničná politika EÚ javí ako vzdialená ľuďom, pretože nemajú pocit, že sa ich hlas počíta. Domnievajú sa, že rozhodnutia sa prijímajú vo veľkých európskych metropolách (Paríž, Berlín, Londýn) a sú preto mimo nich. Je to pravdepodobne spôsobené tým, že EÚ v celosvetovom meradle nekoná spoločne jedným hlasom, ale pozostáva zo súboru viacerých samostatných stratégií zahraničnej politiky. Ak má byť EÚ vo svojej zahraničnej politike koherentnejšia, ďalším vysokým predstaviteľom Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku by mal byť skúsený a uznávaný odborník v oblasti zahraničnej politiky, ktorý by mohol konať v spoločnom záujme členských štátov.

Rečníci poukázali na to, že Slovensko sa domnieva, že by to prinieslo viac výhod pre EÚ a zároveň by sa zjednotilo na poli zahraničnej politiky. Krajiny strednej a východnej Európy navyše svojimi know-how a regionálnymi expertízami prispievajú k zahraničnej politike EÚ. V prípade Slovenska ide o balkánsky región. Je to podporené štatistikami, ktoré ukazujú, že stredná a východná Európa uprednostňuje

rozšírenie EÚ. 55% stredoeurópskych a východoeurópskych občanov by uvítalo nové členské štáty EÚ, čo je o 10% viac ako priemer EÚ. Krajiny, ktoré najviac podporujú rozšírenie sú: Poľsko a Litva (66%), Rumunsko

Source: Standard Eurobarometer 90, Autumn 2018

(65%), Maďarsko (62%) a Chorvátsko (61%); na druhej strane, proti ďalšiemu rozšíreniu sú Česká republika (54%), Slovensko (41%) a Slovinsko (36%). Stredná a východná Európa je pozitívna voči spoločnej zahraničnej politike EÚ. Najpriaznivejšími sú občania Litvy (79%), Lotyšska a Slovinska (72%). Najviac proti sú občania Českej republiky (39%), Maďarska (37%) a Chorvátska (33%). Panel dospel k záveru, že pri pohľade na spoločnú politiku susedstva došlo k pokroku, najmä v snahe priblížiť balkánske krajiny k EÚ.

Všetci rečníci sa zhodli na tom, že európske hodnoty, ako sú ľudské práva, sloboda a demokracia by mali zohrávať významnú úlohu v zahraničnej politike EÚ. „*Nemôžeme sa vzdať hodnôt, na ktorých bol európsky projekt postavený, a nemalo by to byť len o vlastnom záujme,*“ spomenul jeden rečník. Tento názor sa veľmi uplatňuje na stratégiu rozširovania EÚ a malo by sa to brať do úvahy pri poskytovaní zeleného procesu prístupového procesu, napríklad krajinám ako Moldavsko alebo Severné Macedónsko. Neskôr by sa mohol dosiahnuť iný, veľký pokrok a to žiadosť o vstup do NATO. EÚ bude podporovať pozvania o prístupenie do EÚ. Únia by sa však mala poučiť z minulých chýb, z rozšírenia v roku 2004, a mala by stanoviť jasné, ale aj spravodlivé podmienky pre prístupenia, v súlade s hodnotami EÚ. EÚ by nemala príliš sťažovať vstup nových krajín do EÚ. Napriek tomu, že EÚ by mala

mať realistický prístup, mala by tiež konať rýchlo, aby nenechala veľké mocnosti ako Rusko alebo Čína získať geopolitickú súťaž v európskych susedných krajinách alebo v regióne západného Balkánu.

Najväčšou výzvou pre zahraničnú politiku EÚ v nasledujúcich rokoch sú jej vzťahy, predovšetkým obchodné vzťahy so Spojenými štátmi a Čínou. EÚ by mala zvážiť, aké dôsledky to môže mať v blízkej budúcnosti; a preto by nemala byť zaujatá len na peniaze, ale mala by riešiť aj o štátne programy a hodnoty. Napríklad budovanie 5G siete predstavuje veľkú výzvu, pretože tí, ktorí rozhodujú, budú musieť rozhodnúť, či zadajú zmluvu Číne alebo USA. Panel dospel k záveru, že EÚ by mala byť opatrná s rozhodovaním v tejto veci, pretože v dnešnej politike sa „veľké údaje rovnajú sile.“ Jeden z rečníkov nepriamo naznačil jeho osobnú pozíciu, že „radšej spím s iPhone-om ako s mobilným telefónom Huawei“. Panel sa tiež dotkol témy dezinformácií a zhodnotil, že EÚ by mala byť rýchlejšia s iniciatívou na reguláciu online priestoru a riešenie hrozieb, ako sú falošné správy fake news.

Pokiaľ ide o bezprostredných susedov Slovenska, panel zosumarioval, že Slovensko a Bratislava je naďalej odhodlaná spolupracovať s ďalšími štátmi Vyšehradskej skupiny (Česká republika, Maďarsko a Poľsko). Napriek rozdielnym záujmom a politickým náladám vo všetkých krajinách, Slovensko nemôže tento formát jednoducho opustiť. Spolupráca V4 je podľa panelu kľúčovým regionálnym aktérom, z ktorého profitujú všetci členovia, inými slovami V4 je neformálnym subjektom, ktorý pomáha Slovensku presadzovať svoje záujmy na regionálnej a medzinárodnej scéne. Viac by sa však malo ukázať, že Slovensko má k niektorým témam iný prístup.

“Európska komisia podporuje produkciu tejto publikácie, ale nepredstavuje schváleniu obsahu, ktorý vychádza z názorov autorov. Komisia nemôže niesť zodpovednosť za akékoľvek použitie informácií obsiahnutých v tejto publikácii“.